

Zdenko Vinski (1913-1996)

Preteklo jesen nas je dohitela vest, da je v Zagrebu umrl dr. Zdenko Vinski, konec šestdesetih in v začetku sedemdesetih let honorarni profesor za zgodnji srednji vek na Oddelku za arheologijo naše Filozofske fakultete.

Rojen je bil leta 1913 v Zagrebu. Študiral je na Dunaju, med drugim tudi pri dr. Patschu, kateremu je posvetil eno prvih razprav, ki jo je izdal v samozaložbi leta 1940 in je v predzadnjem *Vjesniku Arheološkega muzeja u Zagrebu* ponovno objavljena. Tako je skorajda simbolično sklenjen njegov znanstveni krog. Študija, ki se ukvarja z etnogenezo Antov in Hrvatov je postavljena v prostorsko in časovno širok okvir - njegovo poznavanje ljudstev (podprto seveda z ustrežno literaturo) od neolitika pa do srednjega veka na prostoru Irana, Kavkaza do Panonske ravnice, je spoštovanja vredno. Neglede na letnico nastanka in osnovni problem, ki ostaja še danes nerešen, kaže vse odlike njegovega dela: široko zastavljen problem, podprt z množino literature in nemalokrat so njegove opombe še ena razprava.

Dogajanja na zahodnem delu Balkana v poznoantičnem času, naseljevanja germanskih ljudstev in ostanki romaniziranih staroselcev ter naseljevanje Hrvatov in njihove povezave s karolinškim prostorom so bile glavne teme njegovega proučevanja, čeprav se je ukvarjal vsaj sprva tudi z prazgodovinsko arheologijo.

Svojo delovno dobo je preživel v Arheološkem muzeju v Zagrebu. Kmalu po vojni je bil ravnatelj, kasneje pa vodja zgodnjersrednjeveške zbirke, kateri je prav on postavil temelje. Vodil je tudi niz arheoloških izkopavanj, od katerih naj omenim veliko belobrdsko grobišče v okolici Vukovarja in nekropolo iz obdobja preseljevanja ljudstev pod kninsko trdnjavo. Pomebno je bilo tudi njegovo pedagoško delo na Filozofski fakulteti tako v Zagrebu kot v Ljubljani (v letih 1967 do 1971), kjer smo dobili z njegovimi predavanji uvid v pestro in nemirno obdobje preseljevanja ljudstev v kar najširšem kontekstu. Na raznih znanstvenih kongresih o zgodnjersrednjeveški problematiki (Hamburg, Rim, Praga, Krakow, Mainz) je imel tehtne prispevke, ki so ga uvrščali med vodilne strokov-

njake tistih srečanj. V pokoj je odšel kot znanstveni svetnik, dopisni član HAZU ter član Nemškega in Avstrijskega arheološkega instituta ter častni član Hrvatskega arheološkega društva.

V svojih razpravah je nemalokrat zajemal tudi današnji slovenski prostor in gradivo z našega območja. Njegove študije so bile izdane tudi v slovenskih glasilih, kot npr. "Arheološki spomeniki velike selitve narodov v Srijemu" v *Situli 2*, leta 1957, recenzije (ki pa so skoraj razprave) v *Arheološkem vestniku* in *Argu*. Bil je eden redkih, ki je razgrnil svoje videnje komplicirane in večplastne problematike kranjskega grobišča na Lajhu (na koncu v *Katalogih in monografijah* Narodnega muzeja 18, 1980). Vpeljal je tudi arheološki pojem kulturnega prežitka iz pozne antike v zgodnjersrednjeveško obdobje: materialnim ostankom staroselskega prebivalstva, ki jih je proučeval z njemu lastno natančnostjo na širokem prostoru od Panonije, do severne Italije in preko slovenskega in hrvaškega ozemlja do Albanije, je dal mesto, ki jim gre. Njegova prva študija te vrste je bila prebrana (in objavljena) na arheološkem kongresu v Ljubljani leta 1963: "Poznoantična dediščina v grobovih zgodnjega srednjega veka kot dejstvo in kot problem".

Dr. Zdenko Vinski je dal s svojim znanstvenim, muzejskim in pedagoškim delom spoštovanja vreden prispevek k spoznavanju našega širšega prostora v obdobju preseljevanja ljudstev in zgodnjem srednjem veku ter ga pomagal umeščati v pestro evropsko dinamiko tistega časa.

Irena SIVEC